

Ю. В. Любива, викладач кафедри адміністративного та митного права Академії митної служби України

МІЖНАРОДНЕ МИТНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО – ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМОК НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Зовнішньополітична діяльність України спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства на основі загальноновизнаних принципів і норм міжнародного права.

Одним з напрямків міжнародного співробітництва України є міжнародне митне співробітництво або, як зазначено в національному митному законодавстві, міжнародне співробітництво в галузі митної справи.

Вивченню окремих аспектів міжнародного митного співробітництва як у науці міжнародного права, так і галузевих науках присвятили свої праці такі радянські, вітчизняні й зарубіжні вчені, як К. Г. Борисов, Х. Вольфганг, Д. Дайнен, Є. В. Додін, Л. М. Ентін, О. Д. Єршов, С. С. Жамкоч'ян, С. Ю. Кашкін, В. Кернз, А. М. Козирін, Ж.-К. Коллі, Б. А. Кормич, Д. Ласок, В. І. Лісовський, М. Люкс, А. В. Мазур, Л. М. Марков, В. С. Михайлов, В. В. Мицик, С. І. Мкртумян, А. А. Наку, Д. В. Приймаченко, К. К. Сандровський, Ф. Снайдер, Б. Терра, М. Хіршлер, В. Г. Храбсков, Б. Циммерман, Р. Шульц та ін.

Разом з тим в українській доктрині міжнародного та європейського права до останнього часу не приділялося належної уваги комплексному системному дослідженню розвитку як міжнародного митного співробітництва взагалі, так і митного співробітництва між державами – членами Європейського регіону Всесвітньої митної організації зокрема.

У подолання ситуації, що склалася в даній галузі наукових досліджень, 25 грудня 2009 р. в Національній юридичній академії України ім. Ярослава Мудрого відбувся захист дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.11 – міжнародне право на тему: “Міжнародно-правові аспекти митного співробітництва європейських держав”, представлені старшим викладачем кафедри адміністративного та митного права Академії митної служби України Сергієм Михайловичем Перепьолкіним.

Дисертаційне дослідження – перша у вітчизняній юридичній науці спроба комплексно та системно проаналізувати відносини митного співробітництва між державами – членами Європейського регіону Всесвітньої митної організації.

Дисертант розвинув і по-новому визначив своє ставлення до концептуальних ідей К. К. Сандровського, який одним з перших в Україні присвятив ряд праць дослідженню відносин міжнародного митного співробітництва, більшість з яких і досі мають найбільший авторитет у науці міжнародного митного права та міжнародному співробітництві митних органів України з питань митної справи.

У результаті проведеного дослідження отримано завершену самостійну наукову роботу, яка відрізняється актуальністю, теоретичною та практичною значущістю, науковою новизною. Остання, зокрема, проявляється в таких результатах:

уперше:

– визначено поняття міжнародного митного співробітництва як одного з видів спільної діяльності держав, спрямованої на узгодження їх інтересів та на досягнення спільних цілей у розв'язанні митних питань, на основі загальноновизнаних принципів і норм міжнародного права;

© Ю. В. Любива, 2010

– запропоновано визначення поняття “єдиний європейський митний простір” як регіональної політико-правової митної системи, що ґрунтується на загальноновизнаних нормах і принципах міжнародного права, перебуває у стані формування і має забезпечувати правові засади міжнародного митного співробітництва як між державами всередині митного простору, так і з третіми державами Європейського та інших регіонів;

– з урахуванням того, що єдиний європейський митний простір перебуває у стані формування, пропонується розглядати його як “правовий простір”, у межах якого, згідно з нормами міжнародного митного права і стандартами митного регулювання ЄС, діятимуть єдині і/або одноманітні норми митного права усіх або більшості держав – членів Європейського регіону Всесвітньої митної організації;

– представлено авторське визначення поняття “міжнародного стандарту митного регулювання” як єдиної нормативної моделі для регулювання суспільних відносин на міждержавному і/або внутрішньодержавному рівнях;

– комплексно досліджено міжнародне митне співробітництво між державами – членами Європейського регіону Всесвітньої митної організації;

удосконалено:

– періодизацію розвитку європейського міжнародного митного співробітництва. Обґрунтовується, що міжнародне митне співробітництво виокремилася в самостійну галузь міжнародної співпраці ще наприкінці XVI ст., а не наприкінці XIX – на початку XX ст., як вважалося раніше;

– концептуальні положення інституту митного простору в міжнародному митному праві; зокрема доведено, що створення зони вільної торгівлі веде до утворення спільного митного простору між її державами-членами, а митного союзу – до утворення єдиного митного простору між його державами-членами;

– практичні рекомендації стосовно покращання практики міжнародного митного співробітництва України, а також подолання проблем адаптації національного митного законодавства в контексті європейської інтеграції;

набули подальшого розвитку:

– дослідження відносин міжнародного митного співробітництва (зміст, характерні ознаки) як предметної основи міжнародного митного права;

– дослідження взаємопов'язаності митного співробітництва європейських держав та європейської інтеграції. Стверджується, що розвиток інтеграційних процесів між європейськими державами безпосередньо залежав від досягнутого рівня митного співробітництва між ними;

– дослідження міжнародних механізмів правової конвергенції митних систем європейських держав, яка здійснюється шляхом зближення національних митних законодавств і національних митних політик. Обґрунтовується, що правова конвергенція ефективніша, якщо реалізується на основі міжнародних договорів та актів міжнародних організацій.

Про актуальність та цікавість теми дисертаційного дослідження свідчать значна кількість запитань, поставлених дисертанту членами спеціалізованої вченої ради.

У своєму виступі науковий керівник кандидат юридичних наук, доцент Тетяна Леонідівна Сироїд підкреслила, що представлена дисертація – це перше комплексне дослідження, виконане в Україні за даною проблемою саме в міжнародно-правовому аспекті. Воно ґрунтується на сучасній науковій методології, що дало змогу авторові послідовно і досить повно розкрити зміст теми, а в багатьох випадках по-новому висвітлити деякі її аспекти, сформулювати переконливі пропозиції та рекомендації. Дисертаційне дослідження відзначається високим науково-теоретичним рівнем, практичною спрямованістю, знанням та належним використанням літературних і нормативних джерел з проблеми дослідження.

Позитивно оцінено дисертаційне дослідження офіційними опонентами, якими виступили: доктор юридичних наук, професор Олександр Миколайович Шемякін (перший опонент) і кандидат юридичних наук, професор Василь Миколайович Репецький (другий опонент).

Різноманітність установ, які надіслали відгуки на автореферат дисертації (Саратовський державний соціально-економічний університет, Маріупольський державний гуманітарний університет, Національний університет Державної податкової служби України, Університет економіки та права “КроК”, Інститут законодавства Верховної Ради України, Департамент міжнародної діяльності Державної митної служби України тощо), також свідчить про значний інтерес, який викликала тема дисертації.

Публічний захист дисертаційного дослідження, представленого С. М. Перепьолкіним, засвідчив актуальність і важливість обраної теми. Незважаючи на окремі дискусійні моменти, праця має велике значення для вітчизняної юридичної науки, практики міжнародної діяльності національних митних органів та інших органів державної влади України.

Підсумовуючи, спеціалізована вчена рада Д 64.086.03 Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого визнала, що дисертація Сергія Михайловича Перепьолкіна “Міжнародно-правові аспекти митного співробітництва європейських держав” є самостійною кваліфікаційною науковою працею, в якій містяться нові науково обґрунтовані результати, котрі в сукупності виконують наукове завдання, що полягає в розкритті правової сутності міжнародного митного співробітництва європейських держав та перспектив його розвитку, напрацюванні пропозицій та рекомендацій, спрямованих на вдосконалення митного законодавства України на основі вимог норм і стандартів міжнародного митного права, що має істотне значення як для науки міжнародного права, так і науки митного права.

Ураховуючи ці висновки, члени спеціалізованої вченої ради Д 64.086.03 одностайно проголосували за присвоєння С. М. Перепьолкіну наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.11 – міжнародне право, з чим його щиро вітає керівництво та колектив Академії митної служби України.